

L'AVENÇ

www.lavenc.cat

434 / maig 2017 / 6 €

Entrevista
Bernardo Atxaga

L'exigència de Joan Oliver
ANTON CARBONELL

El mite del concert econòmic
JOAN B. CULLA

Record de Lluís Carbó
ALBERT SERRA

Memòria de Conrad
JOANTODÓ

Joan Fuster, revisitat
GENÍS BARNOSELL

**Salvem
la Ciutadella**
JORDI CARRIÓ

EL MUSEU DE CIÈNCIES NATURALS DE BARCELONA

UN PROJECTE DE DIMENSIÓ NACIONAL
EN CLAU URBANA

Jordi Carrió i Figuerola

Al saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona, adornat com pertoca a les grans solemnitats, a les deu de la vetlla del dia 28 d'abril de 1917, reunida la Junta de Ciències Naturals de Barcelona en ple, després de la lectura de la memòria reglamentària per part del secretari Sr. Josep Maluquer, el vicepresident Doctor Carles Calleja intervé «exposant amb gran sinceritat i *maestria*, en forma enlairada i a tots comprensible, la importància que per a la cultura general té l'impuls al conreu de les Ciències Naturals per lo molt que contribueix a aixecar l'esperit cap a regions més altes, domini de tota bondat, veritat i bellesa.»¹

Avui, cent anys després, el fet que el nostre museu mantingui el vincle amb el Parc Urbà de Barcelona que és la Ciutadella permet reconèixer i explicar les arrels i la identitat de tots els museus de ciències naturals catalans, igual com ocorre a França amb el Muséum National d'Histoire Naturelle (París), a Dina-

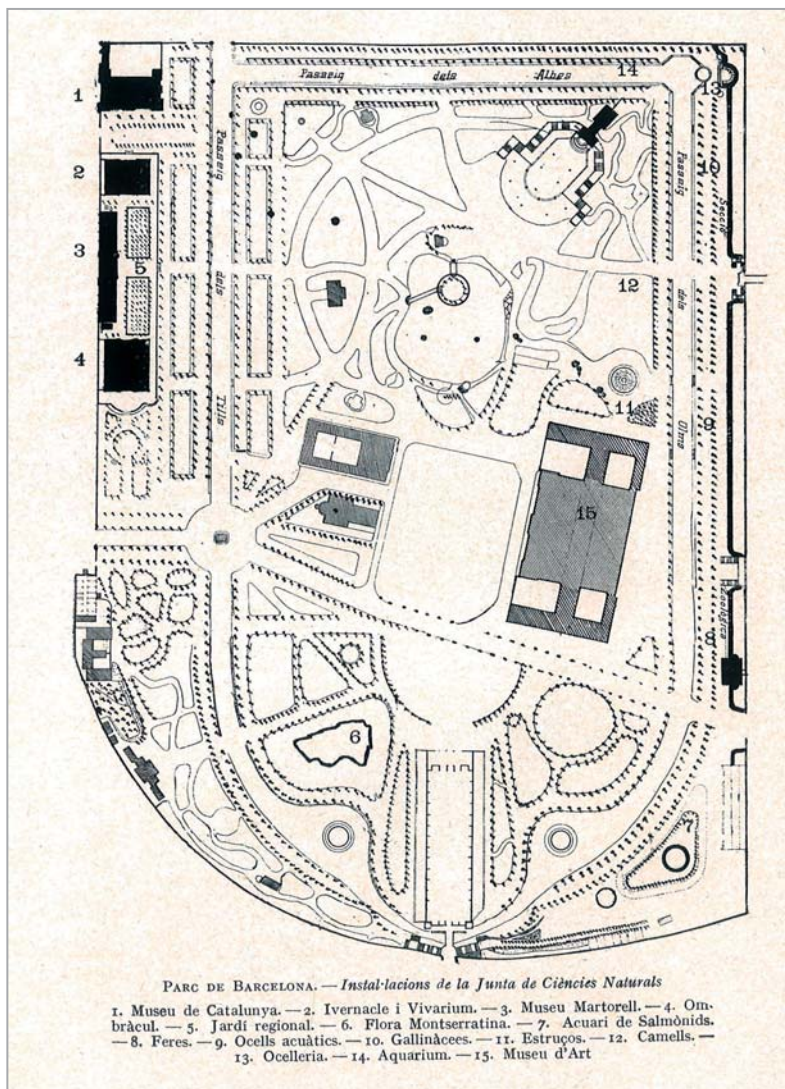
marca amb el Museu d'Història Natural (Copenhaguen) i als Estats Units amb la Smithsonian Institution (Washington, DC), tots ells ubicats al bell mig d'importants parcs històrics. Reforçar i incrementar aquest vincle amb el que ha estat i és el seu entorn natural, aprofundint encara més en les seves arrels en el camí cap a Museu Nacional de Ciències Naturals de Catalunya, li permetrà créixer i projectar-se al futur. La Ciutadella (com també Montjuïc amb el Jardí Botànic i l'Institut Botànic) ha d'esdevenir novament, de ple dret, i de manera actualitzada, l'espai on s'expressin Darwin, Humboldt i Margalef.

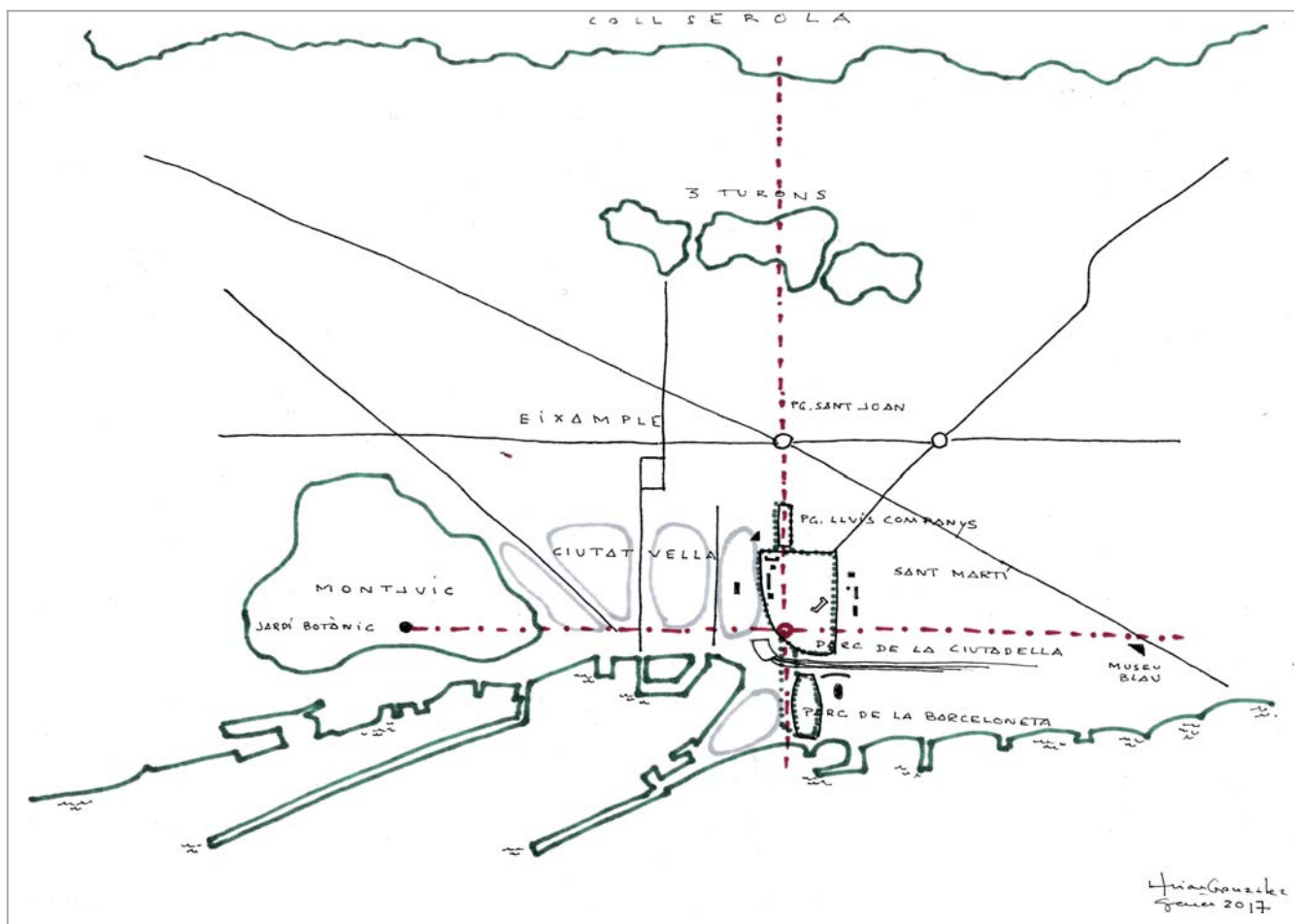
El Parc de la Ciutadella és expressió directa del dinamisme científic i tecnològic dels anys de construcció efectiva de la Barcelona moderna. Del paper de la ciència en la transformació de la ciutat. De les aspiracions, esperances i voluntat de progrés d'una ciutadania que, després d'enderrocar les muralles, demostra que vol que Barcelona esdevingui una capital moderna amb la transformació d'un espai alliberat per a un ús cultural d'alt nivell. És la resposta de la ciutat enfront de l'opressió simbolitzada per la Ciutadella, que va néixer en el marc dels nous coneixements científics sobre la Natura. Aquest coneixement positiu es manifesta en la selecció de les institucions, els espais, els jardins i les instal·lacions que conformen el Parc.

És, a més, avui i des de fa més de cent anys, un espai que relliga la cultura i la idea de centralitat urbana en el punt de contacte entre la vella i la nova ciutat. Un espai que cal recuperar i obrir de nou al seu entorn.

És en aquest espai on es va instal·lar, com a manifestació d'excel·lència científica i amb la voluntat d'obrir Barcelona al món i constituir-se i projectar-se com a capital europea, el conjunt format per l'Umbracle, el Museu Martorell, l'Hivernacle i, posteriorment, el Museu de Catalunya a l'anomenat Castell dels Tres Dragons. Aquest conjunt és avui un dels punts més importants de la topografia patrimonial de la ciutat. La seva situació estratègica, des del punt de vista territorial i cultural, constitueix un encert. Un encert producte de la visió d'uns professionals i uns polítics que van saber fer un gran pas endavant, molt valent, avançat al seu temps i carregat de futur. Creien en la política al servei de la gent i en la dimensió universal de la ciència. Mantenir un ús consistent amb la voluntat inicial és clau, rellevant i imprescindible. No es pot imaginar un lloc millor com a seu institucional, científica i històrica per al futur Museu Nacional de Ciències Naturals.

Plànol publicat a la *Guia de les instal·lacions i serveis a càrrec de la Junta de Ciències Naturals de Barcelona*, Parc de Barcelona, 1917.

Aquest article té la ferma voluntat de servir de reflexió, no condicionada per l'actual situació. Situació que vull qualificar de momentània i fàcilment reparable, producte de la manca de projecte global pel Parc de la Ciutadella, de desorientació i d'anys de descurança. Situació agreujada, en l'anterior mandat municipal, per la manca de respecte a la tasca institucional de l'Ajuntament de Barcelona, la Diputació, la Mancomunitat i la Generalitat republicana dels anys 1888 al 1939, institucions que van alçar les més importants entitats culturals de Barcelona i Catalunya. L'obsessió per buidar el Castell dels Tres Dragons de la més important col·lecció de ciències naturals de Catalunya i del laboratori de recerca que ha excel·lit al llarg de cent anys, per fer-ne la «casa del conte», acompanyada de l'abandonament i conseqüent deteriorament de l'edifici, obra de Lluís Domènech i Montaner, així com del Museu Martorell, l'Umbracle i l'Hivernacle, porta al moment més trist de la història del Parc i del Museu, ara, feliçment, a les portes de ser superat.

La sèrie d'articles publicats la tardor passada al diari *Ara*² retraten la importància de l'indret alhora que aquesta situació, i aporten

propostes de represa carregades de sentit. Som a temps de fer el que plantegen les institucions científiques que envolten el Parc, encapçalades per l'IEC, i les que hi viuen. La resposta positiva de l'Ajuntament de Barcelona a la petició de crear una taula de reflexió conjunta i el resultat d'una primera sessió de treball l'11 d'abril passat convocada per les Tinències d'Alcaldia de Cultura i Urbanisme, conforta i anima.

Aquest article, en la mateixa línia dels citats, se centra específicament en el projecte del Museu de Ciències Naturals de Barcelona, sobretot el Museu a la Ciutadella. Un projecte carregat de futur, un projecte de dimensió nacional en clau urbana, que recull, actualitza i projecta la tasca duta a terme fins avui pels treballadors públics dels equips que han mantingut i conduït el museu a l'excel·lència cultural al llarg de cent anys de manera ininterrompuda i avui reconeguda a nivell internacional.

UN PROJECTE DE DIMENSÍO NACIONAL EN CLAU URBANA. Penso que l'actual Museu de Ciències Naturals de Barcelona i futur museu capçalera del Museu Nacional (regit per un consorci for-

Esquema de treball presentat a les jornades «La Ciutadella, el primer parc científic de Barcelona» celebrades al Born del 5 de juny al 3 juliol del 2014 per les entitats científiques que envolten el Parc, el Museu de Ciències Naturals i la Fundació Zoo de Barcelona. Autora: Itziar González Virós, arquitecta.

A la doble pàgina inicial: Conjunt format pel Museu Martorell, l'Hivernacle i el Castell dels Tres Dragons. Foto: Brangulí. AFB, Arxiu Fotogràfic de Barcelona, C_025_450

JORDI CARRIÓ I FIGUEROLA és consultor i gestor cultural. Ha exercit diverses responsabilitats a l'Ajuntament de Barcelona de 1982 a 2012, entre elles Director-Gerent de Museus i Patrimoni Cultural de 1989 a 1996. Ha estat responsable de Relacions Institucionals del Consorci del Museu de Ciències Naturals de Barcelona (2012-2014).

Interior de l'Umbracle del Parc de la Ciutadella, c. 1900. Autor: desconegut. AFB, Arxiu Fotogràfic de Barcelona, Bcn001502

mat per la Generalitat i l'Ajuntament de Barcelona) i l'Institut Botànic de Barcelona (regit, com a entitat mixta, per l'Ajuntament de Barcelona i el CSIC) són dues institucions de primer ordre, sòlides, útils, ben posicionades científicament i culturalment, amb projecció internacional, imprescindibles i preparades per donar el millor d'elles en aquest món tan complex i globalitzat. Separades només sobre els papers que reflecteixen les seves personalitats jurídiques, viuen perfectament unides i coordinades des del punt de vista científic. Ningú no pot pensar que el Jardí i l'Institut botànics de Montjuïc es puguin donar l'esquena. Conviuen des que van pujar a la muntanya des de la Ciutadella als anys 1930 de la mà de Pius Font i Quer. No poden viure l'un sense l'altre. Fer que aquesta realitat indiscutible tingui reconeixement institucional té fàcil solució jurídica. (El museu disposa d'un informe detallat sobre aquesta qüestió que planteja diverses alternatives, totes prou vàlides).

Ara és el moment de donar un nou impuls al llegat rebut, que és únic; de definir de nou, clarament (com també en el cas del conjunt del Parc de la Ciutadella), el seu futur a mig i a llarg termini, tot i que encara no es disposi encara dels recursos necessaris per fer-ho realitat.

No ens podem permetre seguir avançant, fent camí, sense un nord ben definit i compartit entre els professionals que hi treballen, les entitats i la comunitat científica, i els responsables polítics. A cent anys de la seva creació és indispensable, en el cas del museu, que l'Ajuntament i la Generalitat acordin uns objectius i un projecte comú de manera participada i compartida, més enllà de les possibilitats de dur-lo a terme de manera immediata. És urgent, pensar, estudiar, projectar, reservar sòl si cal (i cal), definir on anem. És responsabilitat dels nostres representants i de les institucions on exerceixen aquesta representació, decidir en última instància on van a parar els recursos, els del dia a dia i els de les inversions, i convé que es faci amb prou coneixement, com ho van saber fer els que ens precediren ara fa cent anys. Per pensar sobre el futur del Museu (o del Parc) i decidir, cal conèixer amb prou profunditat el que els ciutadans ens han confiat. Ara és el moment. Així ho hem percebut i estem esperançats.

En els cas que ens ocupa, tenim l'enorme sort de ser hereus d'una història plena d'encerts i d'una esplèndida realitat a la que, amb il·lusió i voluntat compartides, faltaran no gaires recursos (tenint en compte tot el que l'Ajuntament ja hi aporta) per arribar amb dignitat i excel·lència, de nou, al que ha de

ser, de manera lògica i per llei, el futur Museu de Ciències Naturals de la capital i del país.

LA CIUTADELLA. Els edificis de la Ciutadella són, de bon inici, l'ànima del Museu de Ciències. Avui, el seu aspecte i el fet d'estar tancats al públic donen una idea equivocada de l'indret si no es traspassen les portes del Castell dels Tres Dragons i del Museu Martorell. La descurança que encara pateix l'Umbracle i la vida erràtica i intermitent de restauracions i abandonaments de l'Hivernacle contribueixen a empitjorar aquesta impressió. Gairebé tothom pensa que el Museu es va tancar el 2010 per anar al Museu Blau, l'edifici construït pels arquitectes Herzog & de Meuron l'any 2004 a la zona del Fòrum.

Però, de fet, la realitat, tal i com apunto més amunt, és més esperançadora. Al Museu Martorell i al Castell dels Tres Dragons hi ha el 75% de les col·leccions de ciències naturals de Catalunya (uns tres milions d'objectes i mostres naturals registrades), la base del museu a la qual cal sumar (de fet i encara no *de iure*) els fons (un milió d'objectes i mostres) de l'Institut i el Jardí Botànics: l'herbari, la col·lecció Salvador...

És aquí, i a Montjuïc, on l'ànima pren sentit, on es desenvolupa la recerca científica. Fons i recerca, binomi indestruïble. Una nota important que ajuda a entendre la rellevància d'aquesta recerca: Catalunya ocupa el 0,3% del territori europeu i acull un 30% de la seva biodiversitat. Aquest fet, la importància de la col·lecció, i l'excel·lència i vocació internacional del personal investigador expliquen l'èxit del Museu i de l'Institut Botànic en aquest terreny: el de la recerca competitiva, sense oblidar la cooperativa. Els millors projectes troben finançament concorrent per obtenir recursos públics. La recerca feta des de la Ciutadella i Montjuïc té un territori a la mateixa ciutat (la Ciutadella i els carrers propers són viver naturalista i objecte d'estudi), a Catalunya, al Mediterrani i a tot el món, de Xile a la Xina. Alhora, el Museu i l'Institut obren les portes a prestigiosos investigadors que venen, des dels Estats Units fins a Austràlia, a estudiar organismes de les nostres col·leccions. I el més important: aquestes recerques són de reconeguda utilitat pública. De les moltes línies de recerca en marxa, un exemple de reconeixement recent: la concessió d'una ajuda d'un quart de milió d'euros (2016-2019), per

part del Ministeri d'Economia i Competitivitat espanyol amb Fons Estructurals Europeus, per desenvolupar el projecte «Adaptació local sota l'escenari del canvi global».

El Museu disposa d'un projecte molt engrescador sobre el futur dels edificis de la Ciutadella amb una proposta que inclou també la solució definitiva per acabar amb la mala vida de l'Umbracle i l'Hivernacle en el moment que s'hi pugui tornar a invertir: retornar al que la Junta de Ciències va inaugurar fa cent anys, un Umbracle i un Hivernacle pioners científicament i tecnològicament. I fer-ho ara, al servei de la ciutadania, un segle després, amb rigor i imaginació. Èxit assegurat i vergonya oblidada.

En relació al Castell dels Tres Dragons, construït com a cafè-restaurant de l'Exposició del 1888 i inaugurat ara fa cent anys com a museu, i al Martorell (el primer museu de la ciutat ja té 140 anys!) de moment només cal fer la inversió ja prevista per l'Ajuntament per poder fer ben aviat el trasllat de les col·leccions geològiques al Castell i unificar allí col·leccions i recerca. Més endavant caldrà fer la inversió corresponent al Martorell per reobrir-lo al públic amb l'exposició històrica prevista, la de la Ciència a Catalunya, la del mateix Museu, i la de l'explicació històrica del Parc que l'envolta. Al gran museu de ciències naturals de Berlín, del segle XXI, un dels més importants del món, hi trobem vitrines que tenen cent anys. Nosaltres també les conservem. Esperen reviure de nou.

Finalment, per posar al dia el llegat rebut i projectar-lo al futur caldrà resoldre l'únic problema que té el Museu, la manca d'espai per a les col·leccions, que viuran de moment massa estretors. Es necessita afegir uns 4.000 m² per resoldre el problema al conjunt indestruïble que formen el Martorell i els Tres Dragons. Només 4.000! Es tracta de trobar una solució i no fer invents sense solta traslladant tota la col·lecció no se sap on i canviant la destinació de la que és indiscutiblement la seu institucional, científica i històrica del futur Museu Nacional. Cal trobar una solució i no cometre un error històric, polític, i econòmic de grans dimensions. Un error que aquesta ciutat no es pot permetre. La solució existeix al costat mateix, com es proposa tot seguit, o a sota, en l'espai que va de l'Umbracle al Castell. En qualsevol cas, en una sola edificació annexa i comunicada amb les existents. Només cal veure com ho han resolt a Copenhaguen. Ja ho vaig plantejar en el primer article publicat a l'*Ara*, i que recollia la idea de documents anteriors del mateix Museu:

Tenim sort: el solar (en dic solar perquè l'enorme edifici té aluminosi) dels vells jutjats és molt gran i descansa sobre una superfície que ocupava un palau de l'Exposició del 1888. En una part, la més propera a l'edifici dels Tres Dragons, es podria aixecar un edifici nou. I, posats a fer, Barcelona podria ser exemple de construcció radicalment sostenible. Què millor que fer un edifici eficient, eficaç i, sobretot, sostenible, per posar-hi la col·lecció de ciències naturals més important del país. A més, es podria fer (de manera compartida amb la Generalitat, propietària del solar, que en aquest cas hauria d'assumir la part més important del pressupost) un edifici volgudament econòmic, auster. Per cert, les despeses de trasllat dels fons, sempre molt importants, serien mínimes si es fes una connexió de caràcter permanent, sota el carrer Pujades, que uniria l'edifici dels Tres Dragons, on és ara la col·lecció, amb el nou edifici.

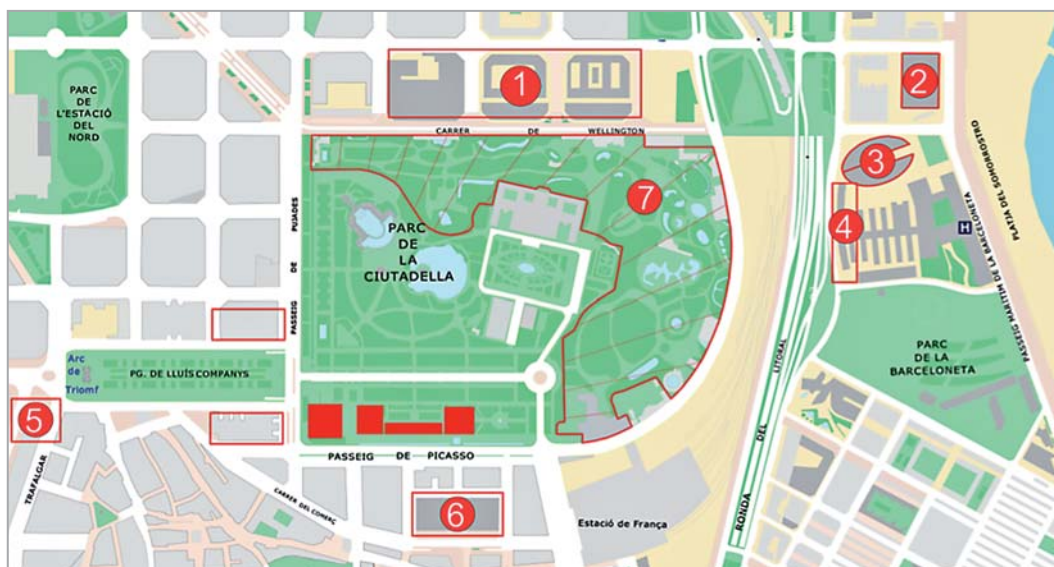
Només amb uns 900 metres quadrats d'aquest solar es podria arribar a obtenir-ne els 4.000 o

5.000 construïts necessaris. Estic segur que, ben plantejat, i en el marc dels acords que el conseller de Justícia, segons les seves declaracions públiques, proposa a l'Ajuntament sobre aquest espai, es pot arribar fàcilment a un acord que situaria el futur Museu Nacional en la millor situació i en la més econòmica de les solucions possibles. Tot, sense renunciar als metres quadrats necessaris per a la futura Audiència de Barcelona, fent ús de la possibilitat d'estudiar com encabir, amb cura i imaginació, la volumetria necessària per a cadascuna de les dues institucions. Crec sincerament que podem ser optimistes.

No crec que sigui un somni impossible creure que, com a principis del segle XX, podem pensar ara en un gran Museu de dimensió nacional en clau urbana, internacionalment reconegut, amb la seu institucional, històrica i científica a la Ciutadella, preservant la unitat del Castell dels Tres Dragons, el Museu Martorell, l'Umbracle i l'Hivernacle, al mig d'un Parc obert a l'entorn, que ha recuperat la permeabilitat perduda i que s'explica a la ciutat, al país i al món, de nou ple de futur, com ho feia fa cent anys a mans

Vista aèria de la Ciutadella.
Fotografia: Pere Vivas

Entitats que envolten el Parc i que van participar en les jornades del Born del 2014: 1. Universitat Pompeu Fabra; 2. Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, amb l'Institut de Ciències del Mar i la Unitat de Tecnologia Marina (CSIC); 3. Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona; 4. instal·lacions acadèmiques i de recerca de l'Hospital del Mar; 5. Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació; 6. El Born Centre Cultural; 7. Zoològic; i a baix, al centre, sense numerar: Museu de Ciències Naturals.

de la Junta de Ciències. Un Parc on es planteja també, per part dels responsables municipals, renovar el Zoològic en la línia de fer-ne un centre de conservació, difusió i recerca científica d'excel·lència, amb el compromís d'assolir els més alts estàndards de benestar animal. Un Parc permeable al seu entorn universitari i de centres de recerca, que representen un actiu importantíssim i que irradien joventut, futur, ciència i nou coneixement: el campus de la Ciutadella de la Universitat Pompeu Fabra, el Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals, amb l'Institut de Ciències del Mar i la Unitat de Tecnologia Marina (CSIC), l'Institut de Biologia Evolutiva (UPF-CSIC), el Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona, les instal·lacions acadèmiques i de recerca de l'Hospital del Mar, la Fundació Pasqual Maragall i, ben a prop, la Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació. La suma d'aquestes institucions, amb el Museu i el Zoològic, fan de la Ciutadella i el seu entorn immediat un dels punts de concentració del sector del coneixement més grans d'Europa.

No és un somni impossible. Cal visió i voluntat política per arribar-hi. De fet, només hem de saber veure que estem a un pas d'aconseguir-ho.

EQUILIBRI TERRITORIAL, RELLEVÀNCIA SOCIAL I DIMENSÍO DIGITAL. Tot i que l'article, com s'ha dit, se centra en l'espai de la Ciutadella, a banda de la capacitat de recerca, de l'R+D+I i el seu potencial com a referent internacional, ja referenciada, l'equilibri territorial, la rellevància social i la dimensió digital són tres de les característiques del Museu molt transcendents que també cal destacar.

EQUILIBRI TERRITORIAL. Als anys 1930 Pius Font i Quer va fer un pas que avui podem valorar en tota la seva dimensió: portar a Montjuïc plantes del jardí de la Ciutadella tot recuperant els sots de la Foixarda (on avui hi tenim el meravellós Jardí Històric) i fundar el 1935, en base al laboratori de botànica, l'Institut Botànic de Barcelona.

Avui, el Museu de Ciències Naturals de Barcelona és una unitat, un organisme cultural únic que concentra l'activitat de manera distribuïda (no diem pas dispersa ni desconcentrada) en tres punts de la trama urbana de la capital de Catalunya: els parcs de la Ciutadella i Montjuïc, i en un espai de nova centralitat, a prop del riu Besòs, l'espai del Fòrum. Aquesta distribució en el territori, iniciada fa setanta anys a Montjuïc i completada en fa divuit amb el nou Jardí i el nou edifici de l'Institut botànic; i iniciada i completada en fa set al Fòrum amb el Museu Blau i l'exposició Planeta Vida, és avui un valor en alça.

Barcelona aposta per crear espais de nova centralitat que disposin d'instal·lacions, i d'equipaments «centrals», d'alt nivell, de ciutat i de país, no només a la Ciutat Vella o a l'Eixample. En el cas del Museu això és una realitat que cal reconèixer i valorar. Ja ho tenim!

En el cas de Montjuïc, el Jardí Botànic (amb els Jardins Històrics) i l'Institut Botànic són una esplèndida realitat. En el cas del Museu Blau al Fòrum, també. En el cas de la Ciutadella, com em sembla que ha quedat clar, només cal fer un petit pas (si ho comparem amb tot el que ja tenim) en la bona direcció. Aquest museu es pot considerar, de fet, el museu capçalera d'una rica xarxa de museus de ciències naturals distribuïts per tot Catalunya

i està preparat i disposat a exercir el seu paper. Es un museu de dimensió nacional en clau urbana molt ben situat al territori.

RELLEVÀNCIA SOCIAL. El Jardí Botànic de Montjuïc (amb la sala d'exposicions de l'edifici de l'Institut) i el Museu Blau del Fòrum amb l'exposició permanent Planeta Vida són els espais del Museu on aquest s'expressa, on es desenvolupen els programes públics, i on la dimensió i la rellevància social del Museu es fan paleses. La seva integració en la trama urbana ho facilita, sobretot en el cas del Museu Blau. El museu, a Montjuïc i al Fòrum, manté de manera permanent el compromís amb els valors de l'accessibilitat tan física com comunicativa, l'equitat, la inclusió i la participació com a expressió democràtica del seu projecte públic.

Les associacions d'amics són entitats molt actives i hi col·laboren de manera destacada. A més, disposa d'un projecte per reactivar el seu «Cercle» com a espai participatiu d'entitats i empreses disposades a desenvolupar una «aliança per la recerca i la innovació» per tal d'ampliar la base social del projecte, la suma d'esforços i les fonts de finançament.

Establir vincles forts amb el territori proper i projectes comuns amb la xarxa educativa i associativa dels barris de l'entorn forma part del dia a dia del museu. A més, és un museu inclúsiu i desenvolupa programes com el «Museu ambulant» dirigit a col·lectius històricament exclosos, com ara presons, centres de menors i aules hospitalàries; o els «Serveis a mida» per a infants i adults amb dificultats o discapacitats. En aquest terreny cal destacar també que, gràcies a la seva temàtica «universal», el museu arriba a persones de procedències molt diverses. Barcelona és avui una ciutat ètnicament i culturalment rica. Un exemple: el 2 d'abril passat, la festa de primavera «Planta't» dels amics del Jardí Botànic, era un esclat de colors, de flors i de llengües diverses. En aquest terreny el Museu es manifesta com un fantàstic instrument per desenvolupar polítiques d'integració i inclusives de rellevància.

DIMENSÍO DIGITAL. Al Museu no només es digitalitza i s'omplen taules de dades. El Museu viu de fa temps en l'era *Big Data* i té presència en repositoris internacionals de dades científiques. Col·labora en xarxes locals, regionals i internacionals d'informació i coneixement de ciències naturals. Incorpora la participació ciutadana en projectes col·laboratius per a l'estudi de la biodiversitat.

Al museu, la dimensió digital es planteja com a estratègia transversal de modernització

interna, de gestió de la informació i el coneixement, d'impuls a la connexió amb altres institucions, i de projecció internacional. Tot, en el marc d'un clar compromís social amb l'accés universal als serveis virtuals per a totes les persones.

CAP AL FUTUR. L'estudi de la col·lecció Salvador, custodiada a l'Institut Botànic, demostra la participació catalana en la construcció de l'Europa il·lustrada i es pot considerar un tresor cultural europeu.

El museu respon a la Renaixença del segle XIX i creix amb l'impuls que la societat del canvi de segle (1888-1917-1936) va donar a la cultura en totes les seves expressions. La gran dimensió patrimonial del museu, primer referent de flora, fauna i geologia del país, és també el primer referent museístic català.

Hereu de més d'un segle de trajectòria científica naturalista dedicada a documentar i interpretar el món natural, el Museu també està especialment preocupat per la crisi de la biodiversitat i implicat en els esforços locals i internacionals per conservar i estudiar de manera prioritària la diversitat natural en un context d'una crisi mediambiental global que afecta el nostre futur col·lectiu. El Museu és avui una Institució implicada en el camí cap a una societat més informada, connectada i responsable amb la natura.

Ara, hem d'estar a l'alçada de la seva història. Novament, cent anys després del seu arrelament a la Ciutadella, cal un nou impuls, un pas més, clau i transcendent i al mateix lloc. Un pas que el projecti al llarg del segle XXI. ■

NOTES

1. Text extret de l'acta de la sessió solemne que va precedir la inauguració de les instal·lacions i serveis de la Junta de Ciències Naturals de Barcelona al Parc de la Ciutadella el diumenge 29 d'abril de 1917.

2. A la tardor passada es van publicar els articles següents al diari *Ara*: Jordi Carrió, «Barcelona i el Parc de la Ciutadella: una reflexió política (1)», 3/10/2016; Jordi Carrió, «Barcelona i el Parc de la Ciutadella: una reflexió política (i 2)», 4/10/2016; Jaume Badia i Pujol, «La UPF i el Parc de la Ciutadella», 12/10/2016; Jordi Camí, «Ciència extramurs a la Ciutadella», 19/10/2016; Itziar González Virós, «El Parc de la Ciutadella com a símptoma i oportunitat», 28/10/2016; Francesc Uribe, «Ciutadella: ciència, museus i futur», 29/11/2016; Miquel-Àngel Rodríguez-Arias, «Passat, present i futur de la Ciutadella», 18/12/2016.